

främsta arkitekter och konstnärer varit verksamma och med sina inredningar och samlingar, trädgårdar och parker förmedlar de kungliga slotten en levande kunskap om den svenska konst- och arkitekturhistorien.

Kina slott är ett av Europas mest lysande exempel på kineserier från det 1700-tal som var den filosofiska kosmopolitismens, de stora vetenskapliga upptäcktsrensornas och den begynnande imperialismens tidevarv. Det var också i högsta grad ett merkantilt sekel under vilket det från världens alla hörn till Europas stora hamnstäder kom en strid ström av lyxvaror, som gav livet extra glans och snart befanns svåra att leva utan. Mycket av det främmande och exotiska kom från Kina. Kinavurmen nådde även Sverige, som efter Ostindiska kompaniets bildande i början av 1730-talet stod i direktkontakt med Mittens rike.

Intresset för kineserier beskrivs och analyseras i boken liksom hovlivet – på 1700-talet kunde Kina slott fungera som en plats för förströelse och avskild kontemplation där kungafamiljen kunde dra sig tillbaka för intim samvaro – men här ges också nya perspektiv på slottets tillkomst- och restaureringshistoria liksom en utförlig presentation av Kina slott – dess byggnadshistoria, inredningar, samlingar och trädgård.

Max Plungers nytagna fotografier ger tillsammans med ett stort bildmaterial i form av ritningar, kartor och historiska framställningar en rik och mångskiftande bild av det lilla lustslottet som tillsammans med Drottningholms slott, parken och slottsteatern finns med bland UNESCO:s världsarv.

Parallellt med bokutgivningen utges också en informationstidning om bokverket. Den heter Info De Kungliga Slotten och utkommer två gånger per år.

Göran Hedlund, Lund

Bertil och Lennart Elbe: *I startgroparna. Profiler, pionjärer och klubbar i Stockholms tidiga idrottsliv*. Stockholmia Förlag. Monografier utgivna av Stockholms stad nr 164. Stockholm 2003. 255 s., ill. ISBN 91-7031-129-3.

Med detta arbete har författarna, far och son, velat ge en bild av klubb- och kvartersidrotten i Stockholm under 1900-talets första hälft och fram till början av 1960-talet. Till stor del bygger boken på material som Bertil Elbe samlat under sin verksamhet som sportjournalist (i bl.a. Idrottsbladet och Aftonbladet) under ett långt

yrkesliv. Som journalist tycks Bertil Elbe ha varit ovanligt konsekvent inriktad mot den stockholmska breddidrotten, inte minst de stora bollsporterna. Många litet äldre läsare minns kanske hans veckokronikor över Stockholms idrottshändelser i radion under flera decennier. Detta material har sonen Lennart satt samman och kompletterat med studier i klubbarkiv och tidningar samt med intervjuer.

Boken är välskriven och läsvärd. I olika kapitel berättas om t.ex. klubbar som försvunnit ur idrottsgemenskapen, om bandyspelet på Stockholms sjöisar, om några kvinnliga idrottspionjärer, om "malmfotbollen", dvs. den turnering mellan stadsdelar som ägde rum under krigsåren och ett stycke därefter, om den förr så livaktiga skolidrotten och om några av de viktigaste äldre idrottsplatserna. Ofta citeras ur Bertil Elbes gamla pressreferat och man får anledning att jämföra en äldre tids sätt att berätta om idrott med dagens journalisters (en jämförelse som ingalunda utfaller till de förras nackdel). Ett kapitel utgörs av en halvsekelgammal minnesartikel av Bertil Elbe om Idrottsbladets redaktion och färgstarka journalister på 1920-talet.

I startgroparna är utomordentligt bra illustrerad. Ett mycket åskådligt foto från 1890-talet av Svea Livgardes idrottsplats, Stockholms äldsta som låg i det som nu är Gustav Adolfsparken, kan få tjäna som exempel på vad fotografier kan berätta om den tidiga idrotten i riket. Till och med de annars litet monotona fotona av bandy- och ishockeylag i sedvanlig uppställning framför en målbur kan ha något intressant att säga om den tid som var, t.ex. att man ännu på 1930-talet ofta spelade i vit skjorta och slips eller att den civilklädde lagledaren var en person som verkligen hörde till laget.

Att somliga idrottsgrenar får rikt utrymme i boken medan andra knappast ens förekommer måste väl bero på Bertil Elbes intressen och inriktning som journalist. En stor del av boken behandlar bandymatcher på t.ex. Trekanten, Lötsjön och Råstasjön. Det kan överraska en nutida läsare, eftersom bandyn nästan varit utradad i Stockholm under de senaste decennierna. Idrotter som boxning, brottning, tennis och bordtennis skymtar däremot på sin höjd i någon bisats. Den som har ett intresse för idrotten som kulturhistoria kan känna en lätt besvikelse över att inte idrottens sociala och fysiska miljö penetreras bättre. Boken kan få en prägel av kalenderbiteri med alla personuppgifter inkluderande namnen på hela laguppställningar i olika serielag. Boken saknar notapparat men har en utförlig litteraturlösteckning. Den är dock inte helt konsekvent utformad

och den läsare som vill gå vidare från intressanta uppgifter i texten har inte alltid så lätt att hitta vidare.

Mats Hellspong, Stockholm

ICA-historien – i parti och detalj. En historisk tillbakablick i svensk detaljhandel. ICA Förbundet och föreningen Stockholms Företagsminnen, Stockholm 2003. DVD för dator, artiklar, bilder, ca 3 tim. ljud och film. ISBN 91-974314-1-9.

Föreningen Stockholms Företagsminnen fick i november 2000 av ICA Förbundet i uppdrag att bevara historiskt material från ICA och att sprida kunskap om detta. Föreningen har samlat in ett stort material som arkiverats. En del av detta material har nu getts ut på en DVD tillsammans med 200 artiklar och 60 faktarutor. Dessutom finns på DVD:n en virtuell lanthandel som man på dataspelsmanér kan vandra genom och klicka fram bilder och ljudsnuttar. I ett försök att föra in ICA-historien i ett vidare sammanhang har man låtit Hans Villius läsa in omvärldshistoria från de olika årtionden då ICA existerat. Under rubrikerna "Organisationen", "Människorna", "Butikerna", "Händelserna", och "Varorna" kan man dels se ett introducerande bildspel, dels klicka på olika artiklar med rubriker som "De formidabla engångsförpackningarna", "Handlaren i svensk film" och "Krävande fruktimport".

I mycket påminner detta om andra projekt som storföretag initierat i samband med jubileer. Resultatet är då i allmänhet en bok att dela ut till personalen och eventuella övriga intresserade. Här har istället resultatet blivit en DVD för dator. Det är ett intressant experiment, som på flera sätt är lovande. Det ger möjlighet till rörliga bilder, ljud, och ett rikare bildmaterial än vad som är möjligt i en bok. Men formatet är också behäftat med uppenbara nackdelar jämfört med en traditionell jubileumsskrift. Med en bok behöver man inte bekymra sig om datorns prestanda eller vilka av installationsikonerna man skall trycka på för att kunna se innehållet i skivan. Målgruppen begränsas också kraftigt av att det

krävs en dator med DVD för att kunna ta del av materialet.

När man väl är inne i materialet har man det rätt trivsamt, även om man som yrkesakademiker ibland önskar att artiklarna vore lite mer djuplodande, trots allt har professionella historiker, arkivarier, etnologer, filmvetare m.m. anlitats och man får en hel del intressant och roande information av artiklarna. Det är också lätt att söka bilder och artiklar på skivan. De 2 000 bilderna kan i framtida utgåvor med fördel utökas, i förordet nämns att 80 000 bilder har arkiverats. Det visar på en framtida potential för att göra arkivmaterial tillgängligt på di-stans med hjälp av digitala medier. Och det är kanske det som kommer att vara det mest bestående värdet av *ICA-historien – i parti och detalj* på DVD.

Håkan Jönsson, Lund

Sveriges historia i årtal. Lars M. Andersson & Lena Amurén (red.). Historiska Media, Lund 2003. 312 s. ISBN 91-89442-50-4.

Nyligen utkom en kortfattad kronologisk uppslagsbok som tar upp allt mellan himmel och jord: från islossningen som inleddes för ca 14 000 års sedan t.o.m. de stora svenska framgångarna i friidrott i München 2002, där de numera välkända stjärnorna Christian Olsson, Carolina Klüft och Kajsa Bergqvist alla tog guld. Det var ett framgångsrikt år för svensk sport, med bl.a. även EM-guld i handboll i Globen. Däremellan innehåller boken allt som en historisk uppslagsbok bör innehålla: händelser av vikt för Sveriges politiska, ekonomiska, sociala och kulturella utveckling från forntid till idag.

Den äldre historien beskrivs mer kortfattat, medan den blir mer omfattande ju längre fram i tiden vi kommer. De olika epokerna inleds med en övergripande ingress, som i stora drag redogör för den aktuella tidsperioden. Boken avslutas med olika register.

Sveriges historia i årtal vänder sig i första hand till den historieintresserade allmänheten och inte till specialister.

Margareta Tellenbach, Bjärred